

Pandemie a duševní zdraví: strmý nárůst v prodeji antipsychotik, překvapivě nízký u léků na úzkost

28. 7. 2020 - KLECANY - Dopad pandemie COVID-19 na duševní zdraví je zcela nesporný, a proto musí být intenzivně studován. Dostupný výzkum je však většinou založen na populačních nebo internetových dotazníkových šetřeních. V obou případech jsou však výsledky limitovány velikostí dotazovaného vzorku a týkají se jen subjektivních příznaků dotazovaných osob. Minimum studií se zabývá dopadem pandemie a souvisejících opatření přímo na chování lidí. Nová studie proto porovnává prodeje léků v období pandemie a před ní. A přináší překvapivá zjištění.

Vyhledat nejohroženější skupiny

Výzkumníci z Národního ústavu duševního zdraví (NUDZ) a Českého vysokého učení technického (ČVUT) v této studii spojili své síly se společností IQVIA, globálním lídrem v poskytování analytických a konzultačních služeb, technologických řešení a největším zprostředkovatelem klinických studií v oblasti farmacie. Společně studují vývoj spotřeby léků na psychické poruchy v průběhu pandemie. „Studium spotřeby léků užívaných při léčbě psychiatrických poruch představuje unikátní možnost, jak studovat dopad pandemie COVID-19 a souvisejících epidemiologických opatření na duševní zdraví a chování lékařů i pacientů. Především však může ukázat, které skupiny psychiatrických pacientů jsou nejvíce ohroženy,“ říká Ing. Eduard Bakštein Ph.D., analytik společného výzkumného týmu NUDZ a ČVUT.

Počátkem března se v ČR objevily první případy nákazy a od 16. března byl zakázán volný pohyb osob na našem území. Od poloviny dubna jsou pak postupně uvolňována opatření v souvislosti s nouzovým stavem. Analýza spotřeby léků z dat distributorů léků i lékáren, přinesla neočekávané výsledky.

Antidepresiva a léky na úzkost: nižší nárůst, než se čekalo

„Nejvýraznější nárůst spotřeby byl pozorován v případě antipsychotik, tedy léků užívaných především k terapii schizofrenie a dalších psychotických onemocnění. Strmý nárůst výdeje léků začal již koncem února. Vrcholil pak v polovině března, kdy byla vyhlášena celostátní karanténa a byl pozorován 50% nárůst spotřeby oproti minulému roku,“ popisuje doc. Daniel Novák z fakulty elektrotechnické ČVUT.

V případě přípravků na depresi (antidepresiva) nebyl nárůst zdaleka tak výrazný, dosahoval maximálně 25 % ve srovnání s rokem předchozím. Podobně tomu bylo i v případě léků na nespavost a demenci, kde se také projevil jen mírný efekt předzásobením na úplném začátku karantény. Zcela překvapivý nálezn pak byl v případě léků na úzkost (anxiolytika). V průběhu epidemie byl nárůst prodejů těchto přípravků zcela minimální, v době vyhlášení karantény se zvýšil jen o 10-15 % a ještě před začátkem uvolňování dokonce výrazně klesl – zhruba o 20 % oproti stejnému období roku 2019 (měřeno v CZK na úrovni cen výrobců).

Prevence pro nemocné se schizofrenií

„Prodej léků je komplexní jev, do kterého se během epidemie nepromítal pouze zdravotní stav, ale také opatření spojená s epidemií včetně zavřených ambulancí, předzásobením léky pacienty v prvních týdnech pandemie a častější využívání e-receptů bez nutnosti osobní docházky nemocných do ambulancí,“ dodává Ing. et Ing. Martin Šlégl, MIM, generální ředitel IQVIA pro Českou republiku a Slovensko.

„Naše společná analýza přinesla dvě zásadní zjištění. Zaprvé se ukazuje, že epidemie a související opatření měly největší dopad na nemocné se schizofrenií a příbuznými psychotickými poruchami. Představují tedy nejvíce ohroženou skupinu, na kterou se v budoucnu musíme soustředit. Pro nemocné se schizofrenií musíme vypracovat efektivní programy prevence dopadu nejen případných dalších vln epidemie, ale i podobných globálních

problémů. Zadruhé, je zajímavé pozorovat minimální vliv nemoci COVID-19 na spotřebu léků proti úzkosti. Pokles jejich prodejů již od druhé poloviny března je skutečně nečekaný. Za nejpravděpodobnější považují vysvětlení, že lidé strádající nadměrnými obavami a zvýšenou úzkostí v podmínkách běžného života vlastně dostávali v rámci opatření proti COVID-19 jasné instrukce, jak se bránit. Paradoxně tedy epidemie mohla stav úzkostných nemocných zlepšit, protože místo užívání léků jednoduše šli roušky, sháněli dezinfekci a soustředili se na dodržování hygienických opatření. Také mohlo mít vliv to, že nechodili do práce, z níž vyplývající stres může úzkost zhoršovat," uzavírá prof. Jiří Horáček, náměstek pro vědu a výzkum NUDZ. Podrobnější vysvětlení pozorovaných jevů je pak předmětem dalšího probíhajícího výzkumu.

Porovnání prodejů tří hlavních skupin psychiatrických léků v jednotlivých týdnech začátku roku 2020 (vztažený k prodejům v roce 2019)

